

ΕΙΔΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΝΕΑΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Αναστασία Παριανού

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Αγγλική παράγει σε μεγάλο βαθμό τους όρους της ειδικής γλώσσας, οι οποίοι, στη συνέχεια, μεταφράζονται στις άλλες γλώσσες. Οι γλώσσες αυτές, συνήθως, παράγουν ελάχιστη νέα επιστημονική-τεχνολογική γνώση και, ως εκ τούτου, ορολογία. Συνεπώς, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση απέναντι στην αγγλική γλώσσα όσον αφορά τη δημιουργία νέων όρων στην ειδική επικοινωνία. Με αναφορά σε ειδικά και, συγκεκριμένα, σε τεχνικά κείμενα μεταφρασμένα από την αγγλική και γερμανική στην ελληνική γλώσσα θα εξετάσουμε τον βαθμό ορολογικής αβεβαιότητας στον τομέα της τεχνικής μετάφρασης. Ειδικότερα, θα ασχοληθούμε με τις οδηγίες χρήσης, όπου θα διαπιστώσουμε προβλήματα σε επικοινωνιακό-λειτουργικό επίπεδο που προέρχονται, κυρίως, από την ελλιπή ορολογία αλλά και από τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ γλώσσας-πηγής και γλώσσας-στόχου. Κατά την εξέταση αυτών των κειμένων παρατηρήσαμε, επίσης, ότι η ελληνική γλώσσα έχει μεγαλύτερο βαθμό ορολογικής αβεβαιότητας σε σχέση με τη γερμανική, η οποία αντιμετωπίζει μικρότερα προβλήματα –τόσο ως γλώσσα-πηγή όσο και ως γλώσσα-στόχος– στην αναζήτηση νέας ορολογίας.

LSP AND THE CREATION OF NEW TERMINOLOGY DURING THE TRANSLATION PROCESS

Anastasia Parianou

SUMMARY

The English language produces LSP terminology which is later translated into other languages. These languages are usually producing but minor scientific and technological knowledge and consequently terminology. So, they lag behind the English language as far as the creation of LSP terminology is concerned. With respect to LSP texts and particularly technical texts translated from English and German into Greek, we will examine the degree of terminological uncertainty in the field of technical translation. More particularly, we will examine instructions for use where we will be confronted with problems on a communicative-functional level deriving from the lack of terminology and the cultural differences between the source language (SL) and the target language (TL). During the examination of these texts we have found out that the Greek language has a higher degree of terminological uncertainty compared to the German language, which –as SL and TL– faces smaller problems in its search for new terminology.

0. Εισαγωγή

Ορολογία σημαίνει ειδική επικοινωνία καθώς η γνώση της ορολογίας επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων που χρησιμοποιούν μια ενδογλωσσική ποικιλία, συχνά ακατανόητη στους υπόλοιπους χρήστες της ίδιας γλωσσικής κοινότητας. Κάθε επαγγελματική ομάδα κατέχει λοιπόν τη δική της ορολογία, αποκλείοντας έτσι ένα μεγάλο μέρος της ίδιας γλωσσικής κοινότητας από την επικοινωνία μαζί της και από τη συμμετοχή στις γνώσεις αυτές.

Είναι σαφές ότι οι ειδικές γνώσεις και η ορολογία δεν μπορούν να γίνουν κατανοητές από όλους τους ομιλητές της ίδιας γλωσσικής κοινότητας, διότι κάθε ειδική γλώσσα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες που άπτονται του λεξιλογίου, της μορφολογίας, της σύνταξης, του περιεχομένου, του ύφους κλπ. Η ειδική γλώσσα διευκολύνει τους ειδικούς επιστήμονες να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και γνώσεις γύρω από το αντικείμενό τους.

Ωστόσο, υπάρχουν ειδικοί οι οποίοι, όταν συντάσσουν συγκεκριμένα κείμενα, δεν απευθύνονται στους ομότεχούς τους αλλά σε ένα ευρύτερο κοινό χωρίς ειδικές γνώσεις. Αυτά τα κείμενα έχουν ως ομάδα-στόχο το σύνολο της γλωσσικής κοινότητας με στόχο την ενημέρωσή του μέσω μιας υποκατηγορίας ειδικού κειμένου, που είναι οι οδηγίες χρήσης. Σε αυτές συγκαταλέγονται οδηγίες χρήσης για ηλεκτρικές συσκευές, εσώκλειστες οδηγίες χρήσης για τη λήψη φαρμάκων ακόμα και κείμενα υπό μορφή καταλόγου με εικόνες εργαλείων για οικιακή χρήση. Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε συγκεκριμένα με τις οδηγίες χρήσης για οικιακές ηλεκτρικές συσκευές.

1. 'Ειδικός σχεδιασμός κειμένου'

Οι οδηγίες χρήσης ακολουθούν το τρίπτυχο 'μορφή', 'περιεχόμενο', 'λειτουργία'. Προσαρμόζοντας τους κλασικούς αυτούς όρους από το χώρο της δημοσιογραφίας, της διαφήμισης και του μάρκετινγκ υιοθετούμε τον όρο *σχεδιασμός κειμένου (text design)*, θέλοντας έτσι να τονίσουμε τις σύγχρονες ανάγκες της παραγωγής των οδηγιών χρήσης. Επιπλέον στον όρο *σχεδιασμός κειμένου* προσθέτουμε το επίθετο *ειδικός* για να διευκρινίσουμε τη χρήση του στην ειδική γλώσσα. Ο *σχεδιασμός κειμένου* περιλαμβάνει τους όρους *layout*, *μορφοποίηση κειμένου* και *επικοινωνιακός σκοπός του κειμένου*. Ερμηνεύεται δε ως ο συνδυασμός εικόνων και γλώσσας, με σκοπό την βελτιστοποίηση του κειμένου ώστε να γίνει κατανοητό από τον αποδέκτη. Ενώ η ειδική γλώσσα θα μπορούσε να σταθεί εμπόδιο στην επικοινωνία με τον αποδέκτη του κειμένου, ο ειδικός αυτός σχεδιασμός εξυπηρετεί την άμβλυνση μιας πιθανής πολυπλοκότητας της γλώσσας η οποία, στην περίπτωση της αποκλειστικής χρήσης εξειδικευμένου λεξιλογίου, θα μπορούσε να

δημιουργήσει πρόβλημα κατανόησης στον αποδέκτη. Ωστόσο, αυτό το πρόβλημα επιλύεται με τη χρήση εξωγλωσσικών μέσων, δηλ. με την απεικόνιση των μεμονωμένων μερών της ηλεκτρικής συσκευής, δηλ. την *οπτική πληροφόρηση (visual information)*, συνοδευόμενη από τη γλωσσική επεξήγηση της λειτουργίας των μερών της συσκευής σε επιμέρους βήματα. Μάλιστα, οι οπτικές πληροφορίες κάθε είδους αποτελούν «συμβατικό συμπλήρωμα του κειμένου στις οδηγίες χρήσης» (Homberger 1972:67 επ., στο: Nord 1988:128).

2. Τεχνικό πλαίσιο

Το σταθερά επαναλαμβανόμενο τεχνικό πλαίσιο στο σχεδιασμό κειμένου όλων των οδηγιών χρήσης περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- περιγραφή της συσκευής και των μερών της, συχνά με τη βοήθεια της απεικόνισής τους και της παράθεσης των τεχνικών στοιχείων τους,
- συναρμολόγηση, λειτουργία και χρήση της συσκευής (κυρίως όταν πρόκειται για μεγάλο μεγέθους συσκευή),
- εντολές για τα επιμέρους βήματα,
- συμβουλές για τη συντήρηση και τον καθαρισμό της συσκευής,
- πληροφορίες για τυχόν βλάβες,
- πληροφορίες για την προστασία του χρήστη,
- επιπλέον πληροφορίες για τη φύλαξη της συσκευής μετά τη χρήση, τα εξαρτήματα, τα συνεργεία και υποκαταστήματα σε περίπτωση βλάβης κλπ.,
- πληροφορίες για τη σωστή οικολογική διάθεση της συσκευασίας και των συσκευών στο τέλος του κύκλου ζωής τους (βλ. σχετικά DIN EN 62079).

3. Επικοινωνιακό-λειτουργικό πλαίσιο

Από επικοινωνιακής άποψης πρέπει να σημειωθεί ότι ο παραγωγός και ο χρήστης του κειμένου των οδηγιών χρήσης δεν έχουν καμία άμεση επαφή ή σχέση. Ο παραγωγός του κειμένου δεν αποκαλύπτει την ταυτότητά του, συνεπώς δεν υπάρχει άμεση αλληλεπίδραση με τον χρήστη. Ο χρήστης των οδηγιών χρήσης, από την πλευρά του, είναι επίσης άγνωστος στον παραγωγό του κειμένου. Κοινό τους σημείο είναι το περιεχόμενο των οδηγιών χρήσης με επιθυμητό αποτέλεσμα τη σωστή χρήση ενός αντικειμένου, στη συγκεκριμένη περίπτωση, μιας ηλεκτρικής συσκευής. Ο παραγωγός του κειμένου -ως ειδικός- γνωρίζει το 'γιατί' της λειτουργίας μιας ηλεκτρικής συσκευής και πρέπει να επικοινωνήσει με τον χρήστη -ως μη ειδικό άτομο- υποδεικνύοντάς του όχι το 'γιατί' αλλά το

‘πώς’ αυτής της συσκευής¹. Στον DIN EN 62079, κεφάλαιο 15, περιγράφεται ο αναγνώστης των οδηγιών χρήσης ως *ομάδα-στόχος (χρήστης)*. Αναλυτικότερα, διευκρινίζεται η ομάδα-στόχος και, στη συνέχεια, αναζητείται η κατάλληλη παρουσίαση του περιεχομένου για την προσδιορισθείσα ομάδα-στόχο. Πρωτεύων σκοπός της επικοινωνίας είναι λοιπόν:

- -η ‘διδακτικού’ χαρακτήρα ενημέρωση για τη λειτουργία μιας ηλεκτρικής συσκευής, που συντάσσεται από έναν ειδικό και απευθύνεται σε μη ειδικούς, ενώ ο δευτερεύων σκοπός της επικοινωνίας είναι
- -η λειτουργική χρήση της συσκευής. Τέλος,
- -το αντικείμενο της επικοινωνίας είναι ένα μονο- ή πολύ-λειτουργικό τεχνικό προϊόν που χρησιμοποιείται ως ηλεκτροκινούμενο εργαλείο (Hoffmann 1997:572).

4. Προβλήματα μετάφρασης σε επικοινωνιακό-λειτουργικό επίπεδο

Αν και απευθύνονται σε μη ειδικούς, τα κείμενα που αφορούν σε οδηγίες χρήσης χαρακτηρίζονται από ειδικό λεξιλόγιο. Οι οδηγίες χρήσης περιλαμβάνουν, λοιπόν, τεχνική ορολογία, όπως και όλα τα ειδικά κείμενα που απευθύνονται σε ειδικούς (βλ. Fluck 1991, Hoffmann 1985, Möhn/Pelka 1984). Ένα μέρος αυτού του λεξιλογίου είναι γνωστό και σε άλλους τομείς των ειδικών κειμένων καθώς και στην κοινή γλώσσα. Αυτό δεν αναιρεί το ειδικό λεξιλόγιο των κειμένων που αφορούν σε οδηγίες χρήσης. Η οικονομία της γλώσσας καθώς και η διεπιστημονική συνεργασία έχουν οδηγήσει στην κοινή χρήση ορισμένων όρων. Κάποιοι από αυτούς τους όρους προήλθαν από την κοινή γλώσσα, κάποιοι άλλοι έχουν καταλήξει να χρησιμοποιούνται σε αυτή. Βεβαίως, ένας μεγάλος αριθμός ειδικών όρων παραμένουν ειδικό και δεν χρησιμοποιούνται ποτέ στην κοινή γλώσσα, ενώ κάποιοι άλλοι δεν χρησιμοποιούνται παρά μόνο σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς. Από τα παραπάνω αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά ότι τα όρια μεταξύ ειδικής και κοινής γλώσσας καθώς και τα όρια μεταξύ διαφόρων ειδικών γλωσσών παραμένουν ασαφή και μεταβάλλονται διαρκώς (Παριανού, υπό έκδοση).

4.1. Ειδική ορολογία

Η ειδική ορολογία είναι χρήσιμη και απαραίτητη για το σωστό χειρισμό μιας συσκευής. Σκοπός του μεταφραστή είναι, συνεπώς, η με όσο το δυνατόν περισσότερη διαφάνεια και ακρίβεια ονομασία τόσο ενός μέρους της συσκευής όσο και μιας διαδικασίας που σχετίζεται

¹ Με άλλα λόγια, ο παραγωγός, μέσα από τις οδηγίες χρήσης, αναλαμβάνει το ρόλο του δασκάλου με τη βοήθεια γλωσσικών και εξωγλωσσικών μέσων, εικόνων, πικτογραμμάτων κλπ.

με αυτή. Στα παραδείγματα που ακολουθούν θα φανούν οι ελλείψεις σε διαφάνεια και ακρίβεια των οδηγιών χρήσης στα Ελληνικά, σε σύγκριση με αντίστοιχες αγγλικές ή γερμανικές οδηγίες χρήσης.

1) Γερμ.: **Entsorgung**

Αγγλ.: **Disposal**

Ελλ.: **Απόσυρση** (CaféPresso Crematic KRUPS)

2) Γερμ.: Verpackungsmaterial **ordnungsgemäß entsorgen**.

Αγγλ.: **Dispose** of the packaging material **correctly**.

Ελλ.: Επιβάλλεται **κανονική οικολογική απαλλαγή** των υλικών συσκευασίας. (ηλεκτρική σκούπα BOSCH)

3) Γερμ.: 1. Verpackungsmaterial **ordnungsgemäß entsorgen**.

Αγγλ.: 1. **Remove** all packing materials **carefully**.

Ελλ.: 1. **Αφαιρείτε** προσεχτικά την συσκευασία. (πλυντήριο πιάτων NEFF)

4) Γερμ.: Verpackungsmaterial **ordnungsgemäß entsorgen**

Αγγλ.: **Dispose** of packing material **properly**

Ελλ.: Η **απόρριψη** της συσκευασίας να εκτελείται σύμφωνα με τους κανόνες. (ηλεκτρική κουζίνα NEFF)

Τα παραδείγματα 1-4 αποδεικνύουν ότι η ελληνική ειδική γλώσσα, σε αντίθεση με τη γερμανική και την αγγλική, χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό ορολογικής αβεβαιότητας. Όλα τα παραδείγματα ασχολούνται με τη σωστή διάθεση τόσο της συσκευής όσο και της συσκευασίας της σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία περί οικολογικής διάθεσης. Ενώ π.χ. στο 1) ο γερμανικός όρος *Entsorgung* αποδίδεται σωστά στα Αγγλικά ως *disposal*, στα Ελληνικά αποδίδεται ως *απόσυρση*. Ωστόσο, ο όρος *απόσυρση* δεν χρησιμοποιείται ευρέως στο χώρο της οικολογικής διάθεσης ηλεκτρικών συσκευών αλλά, συνήθως, μόνο για αυτοκίνητα². Ενώ στα παραδείγματα 1) έως 4) οι γερμανικές οδηγίες χρήσης χρησιμοποιούν σταθερά την ίδια έκφραση της ειδικής γλώσσας: *ordnungsgemäß*

² Απόσυρση: «Μέτρο που παρείχε τη δυνατότητα σε κατόχους αυτοκινήτων παλαιάς τεχνολογίας (μη καταλυτικών) να βγάλουν από την κυκλοφορία τα οχήματά τους και να αγοράσουν σε συμφέρουσες τιμές καινούργια (καταλυτικά)». (Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, 1998:261)

entsorgen/(ordnungsgemäße) Entsorgung, στα Ελληνικά παρατηρούνται οι εξής παραλλαγές:

- 1) **απόσυρση,**
- 2) **κανονική οικολογική απαλλαγή,**
- 3) **αφαιρείτε,**
- 4) **απόρριψη.**

Εδώ διαπιστώνουμε ακόμα μια φορά την ορολογική αβεβαιότητα της ελληνικής γλώσσας. Αυτή οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως στο ότι οι όροι αυτοί έχουν εισβάλει σχετικά πρόσφατα στην ελληνική πραγματικότητα ή δεν υπάρχουν υπό την ίδια μορφή στη χώρα μας όπως σε άλλες χώρες. Εάν λάβουμε υπόψη ότι το πρωτότυπο κείμενο έχει συνταχθεί στη γερμανική γλώσσα, τότε η αγγλική μετάφραση είναι συγκριτικά πιο ομοιόμορφη ορολογικά από την ελληνική (*disposal, dispose, remove, dispose*).

4.2. Ορολογία άλλης ειδικής γλώσσας

Τα ειδικά κείμενα δεν παρουσιάζουν πάντοτε ορολογία που ανήκει αποκλειστικά στο συγκεκριμένο τομέα της επιστήμης. Συχνά, η ορολογία της μιας επιστήμης δέχεται όρους ενός συγγενούς ή λιγότερο συγγενούς επιστημονικού κλάδου (π.χ. όταν στα κείμενα της γενετικής υπάρχουν νομοθετικές ρυθμίσεις). Έτσι, και τα τεχνικά κείμενα δεν αποτελούν εξαίρεση: στα παραδείγματα 5) και 6) συνυπάρχουν οι ειδικοί όροι από δύο διαφορετικούς τομείς, της νομικής και της τεχνικής γλώσσας.

5) Γερμ.: Dieses Gerät entspricht dem EMV-Gesetz (**EG-Richtlinie 89/336/EWG**).

Αγγλ.: This product conforms to the EMC-Requirements as laid down by the **Council Directive 89/336/EEC**.

Ελλ.: Το προϊόν ανταποκρίνεται στις διατάξεις της Ε.Ο.Κ. περί παρεμβολών όπως αυτές αναφέρονται στην **Ντιρεκτίβα του Συμβουλίου 89/336/ΕΟΚ**. (λεμονοστίφτης BRAUN)

6) Γερμ.: Dieses Gerät entspricht der **EG-Richtlinie 87/308** für Funkentstörung.

Αγγλ.: This appliance conforms to current safety standards and is designed to operate without generating radio disturbance as required by **EEC Directive 87/308**.

Ελλ.: Αυτή η συσκευή είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς ασφαλείας και έχει κατασκευαστεί ώστε να μην προκαλεί ραδιοφωνικά παράσιτα σύμφωνα με την **Οδηγία ΕΟΚ 87/308**. (ατμοσίδερο)

Το παράδειγμα 5) χρησιμοποιεί τον όρο *νιρεκτίβα*, ενώ το παράδειγμα 6) τον όρο *οδηγία*. Παρατηρούμε ότι στα δύο παραδείγματα 5) και 6) στα γερμανικά χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος (**EG-Richtlinie 89/336/EWG**, **EG-Richtlinie 87/308**) ενώ στα αγγλικά υπάρχουν δύο διαφορετικοί όροι (**Council Directive 89/336/EEC**, **EEC Directive 87/308**).

4.3. Η γνώση των πολιτισμικών στοιχείων της ξένης και της μητρικής γλωσσικής κοινότητας

Η επικοινωνιακή-λειτουργική εξέταση μιας ειδικής μετάφρασης όπου εξετάζονται τα πολιτισμικά στοιχεία των διαφόρων γλωσσικών κοινοτήτων είναι απαραίτητη, κυρίως στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Η σημασία τους γίνεται εμφανής στα παραδείγματα 7) και 8):

7) Γερμ.: Wir empfehlen **Sofix Speziallöser**

Αγγλ.: We recommend **Sofix special solutions**

Ελλ.: Εμείς συνιστούμε την χρήση του **ειδικού διαλύτη Sofix**. (ηλεκτρική σκούπα BOSCH)

8) Γερμ.: Sie können die Wasserhärte beim Kundendienst oder beim **Wasserwerk** erfragen.

Αγγλ.: Your **local water board** will tell you what the water hardness in your area is.

Ελλ.: Μπορείτε να πληροφορηθείτε την σκληρότητα του νερού επίσης και από το Service ή από την **ΕΥΔΑΠ**. (πλυντήριο πιάτων NEFF)

Στα παραπάνω παραδείγματα χρησιμοποιούνται λανθασμένα οι όροι *Sofix* και *ΕΥΔΑΠ* αντίστοιχα. Ο όρος *Sofix* δεν έχει περάσει από τη διαδικασία της εντοπιστοποίησης (localization), διότι η εταιρία Henkel δεν διακινεί το προϊόν αυτό εκτός Γερμανίας³. Βεβαίως, πρέπει να τονιστεί η προσπάθεια εξεύρεσης ‘εντοπιστοποιημένου’ όρου που είναι εμφανής στο ελληνικό παράδειγμα 8). Ωστόσο, η *ΕΥΔΑΠ* ως *Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας* δεν απευθύνεται παρά μόνο στους κατοίκους της Αθήνας. Αντίθετα, το αγγλικό παράδειγμα χρησιμοποιεί μια λύση στα πλαίσια της εντοπιστοποίησης (**local water board**).

Το παράδειγμα 9) κάνει σωστή χρήση της εντοπιστοποίησης ‘εξελληνίζοντας’ και προσαρμόζοντας τα πολιτισμικά στοιχεία της γερμανικής γλώσσας αποσκοπώντας πάντα στην εξυπηρέτηση του πελάτη, που είναι ένας από τους στόχους της επιτυχημένης εντοπιστοποίησης:

³ Αυτή η πληροφορία μας δόθηκε σε ηλεκτρονική επικοινωνία που είχαμε με την εταιρία Henkel.

9) Γερμ.: In diesem Fall das Gerät zur Reparatur an eine **Rowenta-Kundendienststelle** schicken.

Αγγλ.: In this case the appliance should be returned to a **Rowenta Service Centre** for repair.

Ελλ.: Σε αυτές τις περιπτώσεις παρακαλούμε να επικοινωνείτε με ένα από τα **εξουσιοδοτημένα κέντρα σέρβις ΜΠΕΝΡΟΥΜΠΗ**. (ατμοσίδερο ROWENTA)

5. Συμπέρασμα

Τόσο το μορφωτικό επίπεδο όσο και η ικανότητα κατανόησης του δυνάμει αποδέκτη ενός τεχνικού κειμένου και, μάλιστα, ενός κειμένου που περιλαμβάνει οδηγίες χρήσης, πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη τόσο από τον συντάκτη τεχνικών κειμένων (technical writer) όσο και από το μεταφραστή. Κοινό σημείο αναφοράς των δύο αυτών επιπέδων ενασχόλησης με τη γλώσσα (ο συντάκτης τεχνικών κειμένων σε ενδογλωσσικό και ο μεταφραστής τεχνικών κειμένων σε διαγλωσσικό επίπεδο) οφείλει να είναι, μεταξύ άλλων, και το αναγνωστικό κοινό του τελικού προϊόντος. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η τάση η ενασχόληση του συντάκτη τεχνικών κειμένων και του μεταφραστή τεχνικών κειμένων να συμπίπτουν σε διάφορα σημεία. Και οι δύο ασχολούνται με γλωσσικά, πολιτισμικά και διαγλωσσικά προβλήματα του κειμένου το οποίο καλούνται να συντάξουν⁴. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο ότι στη Γερμανία οι συντάκτες τεχνικών κειμένων εκπαιδεύονται στη συγγραφή κειμένων με απώτερο σκοπό τη μετάφρασή τους σε άλλες γλώσσες. Ένα μεγάλο μέρος της εκπαίδευσης των συντακτών τεχνικών κειμένων επικεντρώνεται στη διαφανή και μονοσήμαντη χρήση της γλώσσας, όπως προστάζει η λεγόμενη «ελεγχόμενη γλώσσα» ("controlled language"). Εάν αναλογιστούμε ότι σύμφωνα με έρευνες που διεξήχθησαν στη Γερμανία κατά τα έτη 1990 και 1998, το 76% των επαγγελματιών μεταφραστών/διερμηνέων ασχολείται με μεταφράσεις τεχνικών κειμένων και τα είδη κειμένων που κυριαρχούν είναι οι οδηγίες χρήσης και η εμπορική αλληλογραφία (Schmitt 1999:9) ενώ, σύμφωνα με νεώτερες έρευνες (Kingscott 2002:247), αυτό το ποσοστό ξεπερνά το 90%, θα αντιληφθούμε την ανάγκη της καθιέρωσης της «ελεγχόμενης γλώσσας» ως ξεχωριστού κλάδου (Kingscott 2002:251).

Σκοπός μας εδώ δεν είναι η απλούστευση της γλώσσας αλλά η προσαρμογή της στις απαιτήσεις του τελικού αποδέκτη. Ο χρήστης των οδηγιών χρήσης πρέπει να καταλαβαίνει

⁴ Αυτή η σχετικά πρόσφατα επιτευχθείσα συνεργασία μεταξύ των δύο αυτών κλάδων αποδεικνύεται από τις συχνές κοινές εμφανίσεις των εκπροσώπων τους σε διεθνή συνέδρια και συναντήσεις που αφορούν τον ένα και/ή τον άλλο κλάδο.

εύκολα τα κείμενα που διαβάζει και η χρήση της ελεγχόμενης γλώσσας τον διευκολύνει στην ενασχόλησή του με αυτά. Το θετικό στοιχείο που προκύπτει από τα προβλήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι η συνεργασία συντακτών τεχνικών κειμένων και μεταφραστών, που γίνεται όλο και περισσότερο αναγκαία, η χρήση της ελεγχόμενης γλώσσας πριν από τη μετάφραση και η εντοπιστοποίηση⁵ του τεχνικού κειμένου κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Όλες αυτές οι ενέργειες γίνονται κατανοητές εάν εξετάσουμε τους παράγοντες που εμπλέκονται στην όλη διαδικασία της σύνταξης οδηγιών χρήσης και την μετέπειτα μετάφραση και εντοπιστοποίησή τους:

- η συσκευή και οι τεχνικές ιδιότητες και/ή οι ιδιαιτερότητές της, με απώτερο σκοπό την εμπιστοσύνη του χρήστη στο προϊόν και την ποιότητά του,
- το μη ειδικό αναγνωστικό κοινό, το οποίο απαιτεί να αναγνώσει ένα τεχνικό κείμενο με τις απαραίτητες πληροφορίες και διανθισμένο με τις κατάλληλες απεικονίσεις,
- ο σκοπός του παραγωγού, με κύριο μέλημα την αύξηση των πωλήσεων της συσκευής που κατασκευάζει η εταιρία του.

Βιβλιογραφία

1. Göpferich, Susanne (1998): *Interkulturelles Technical Writing. Fachliches adressatengerecht vermitteln*, Tübingen: Narr (= Forum für Fachsprachen-Forschung 40), σ. 521.
2. Hoffmann, Lothar (1997): „Sorten fachbezogener Vermittlungstexte II: die Bedienungsanleitung für fachtexterne Adressaten“. *Fachsprachen - Languages for Special Purposes. An International Handbook of Special-Language and Terminology Research*, Berlin, New York, τ. 1: de Gruyter, σ. 568-574.
3. Kingscott, Geoffrey (2002): “Technical Translation and Related Disciplines”. *Perspectives. Studies in Translatology*, τ. 10:4 (2002), Clevedon: England, Multilingual Matters Ltd, σ. 247-256.
4. Krämer, Jochen (2003): „Gebrauchsanleitungen – Ideal und Alltag“. *technische kommunikation. Fachzeitschrift für Technische Dokumentation und Informationsmanagement*, 3/2003, σ. 18-21.

⁵ Η εταιρία IKEA έχει λύσει το πρόβλημα της μετάφρασης και εντοπιστοποίησης των οδηγιών χρήσης της. Δεν χρησιμοποιεί κείμενα παρά μόνο εικόνες των προϊόντων της ικανοποιώντας με τον τρόπο αυτό το κριτήριο της «οπτικής τεκμηρίωσης» (“visual argumentation”) ή “οπτικής πληροφόρησης”.

5. Lehrndorfer, Anne (1995): „Kontrollierte Sprache und übersetzungsgerechtes Layout.“
doku '95: schreiben – illustrieren – übersetzen, 6./7. November 1995, Leonberg, 12
Referate, Weinstadt, σ. 119-130.
6. Lehrndorfer, Anne (2003): „Handlungen à la carte“. technische kommunikation.
Fachzeitschrift für Technische Dokumentation und Informationsmanagement, 3/2003, σ.
22-27.
7. Nord, Christiane (1988): Textanalyse und Übersetzen, Heidelberg: Groos, σ. 313.
8. Παριανού, Αναστασία (υπό έκδοση): «Διαπολιτισμική ειδική επικοινωνία». Μονογραφία
στην Επιστημονική Επετηρίδα του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Πανεπιστημίου: Παπαζήσης, σ.
137.
9. Σελλά, Ελένη (1994): «Κοινωνικοί διάλεκτοι της Ελληνικής: Μια πρώτη προσπέλαση».
Πόρφυρας, Ιούνιος 1994, Κέρκυρα, σ. 176-189.
10. Schuldt, Janina (1997): „Sorten fachbezogener Vermittlungstexte IV: Beipackzettel“.
Fachsprachen - Languages for Special Purposes. An International Handbook of
Special-Language and Terminology Research, Berlin, New York, τ. 1: de Gruyter, σ.
583-587.
11. Schmitt, Peter A. (1999): Translation und Technik. Tübingen: Stauffenburg, σ. 455.

Αναστασία Παριανού

Εκλ. Επίκουρος Καθηγήτρια Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Παν/μίου

Μέγαρο Καποδίστρια

49100 Κέρκυρα

26610-87218/47416, 210/7755638

papik1@otenet.gr, parianou@dfli.ionio.gr